

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

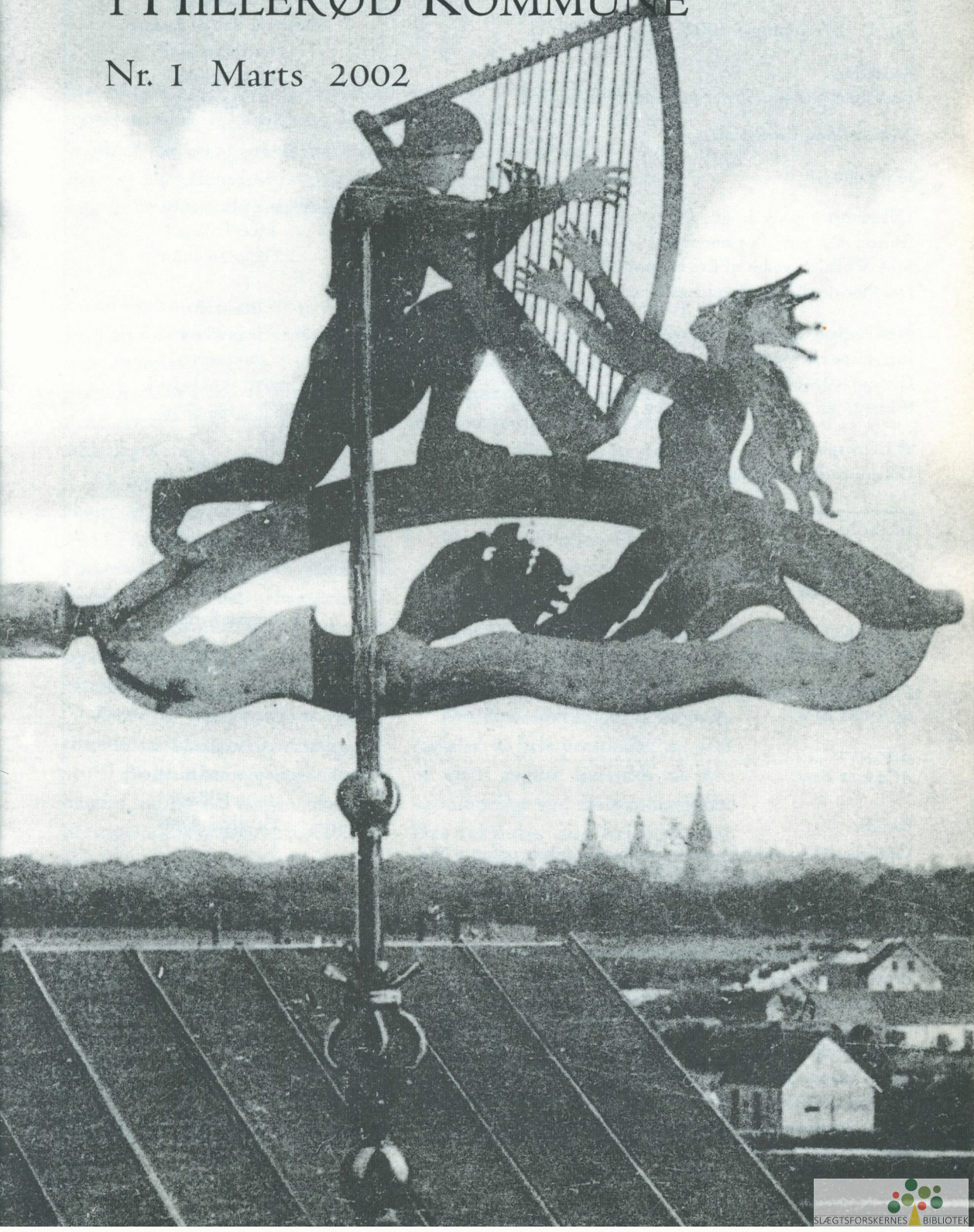
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 1 Marts 2002

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 1 17. årgang 2002

Redaktion:

Eva Holm-Nielsen (ansvarshavende) og Inge Elsøe

Tryk: A-Print, Espergærde

ISSN 0903-3505

Udkommer 4 gange årligt,
februar, maj, august og november
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen
Deadline den 10. i udsendelsesmåneden

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsøe eller indbetaling på
Gironr. 704-4607
Pris: 125 kr, 75 kr pensionister og studerende

© Copyright

Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Indhold

GRUNDTVIGS HØJSKOLE FOR 50 ÅR SIDEN 3
Af INGE ELSØE

FIKSERBILLEDER FRA FREDERIKSBORG 10
Af EVA HOLM-NIELSEN

FLERE LÆRERANEKDOTER 13
Af ASGER BERG

BOGNYT 14
Af ASGER BERG

Forside:

Vejrfløjen »Harpens kraft« på Frederiksborg Højskole, udført af Niels Skovgaard, 1901. Lokalhistorisk Arkiv.

Lokalhistorisk Forening støttes af:

C. A. Andersen malerfirma - Statsautoriseret Revisionsaktieselskab
Ernst & Young - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiks-
borg - Dines Jørgensen. Rådgivende ingeniører - FO Arbejdernes Fælles-
organisations Byggeaktieselskab - Hillerød Bibliotek - Hillerød Borger-
stiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Hillerød Kom-
mune - Høvelt Electric - Lokalbanken - Nykredit - Fotograf Henrik
Knoblauch - Ristorante La Perla - Toyota Hillerød - Ullerød Brugsfor-
ening - Unidanmark-fonden

BESTYRELSEN

Formand:

Margrethe Krogh Sørensen
Hestehavevej 13
3400 Hillerød
Tlf. 4826 7232

Næstformand:

Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689

Kasserer:

Inge Elsøe
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676

Sekretær:

Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689

Jørgen Berner
Åvang 78
3400 Hillerød
Tlf. 4826 0613

Per Andersen
Skippermosen 19
3400 Hillerød
Tlf. 4826 8389

LOKALHISTORISK ARKIV

Lisbet Schacht Hansen
Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 4820 1915

Arkivet har åbent
Tirsdag 14-19
Torsdag 11-16

1. lørdag i måneden 10.30-14

GRUNDTVIGS HØJSKOLE

FOR 50 ÅR SIDEN

Som tidligere elev, i 1972, og mangeårigt medlem af Grundtvigs Højskoles repræsentantskab, »Skolekredsen«, har jeg længe haft lyst til at fortælle om, hvordan forholdene var på skolen i 1950'erne. I den forbindelse har jeg besøgt Karen og Søren Haugstrup Jensen, der var forstanderpar dengang. De er i dag begge 89 år og bor stadig i Hillerød

Karen og Søren Haugstrup Jensen kom til Grundtvigs Højskole Frederiksborg i 1951, og forstanderperioden blev på 23 år. Men forholdene var, tør man nok sige, en del anderledes end det er tilfældet i dag.

Et forstanderskifte på en højskole var en del mere omfattende i 1951, end det er nu om stunder. Forstanderen forpagtede skolen, i dette tilfælde af den selvejende institution »Grundtvigs Højskole«, og den blev drevet som dennes private ejendom.

Karen og Haugstrup var yderst tilfredse med forløbet af overdragelsen af skolen. Den var meget rundhåndet, og de fik megen hjælp af det afgående forstanderpar, CPO og Pip Christiansen. CPO Christiansen døde dog få dage før Haugstrups ankomst til skolen.

Forud for ansættelsen 1. september modtog Haugstrup et betydeligt antal breve fra Pip Christiansen. De indeholdt alle mulige gode råd og vejledning, både om skolens lokaler, undervisningen, lærernes boligforhold og desuden

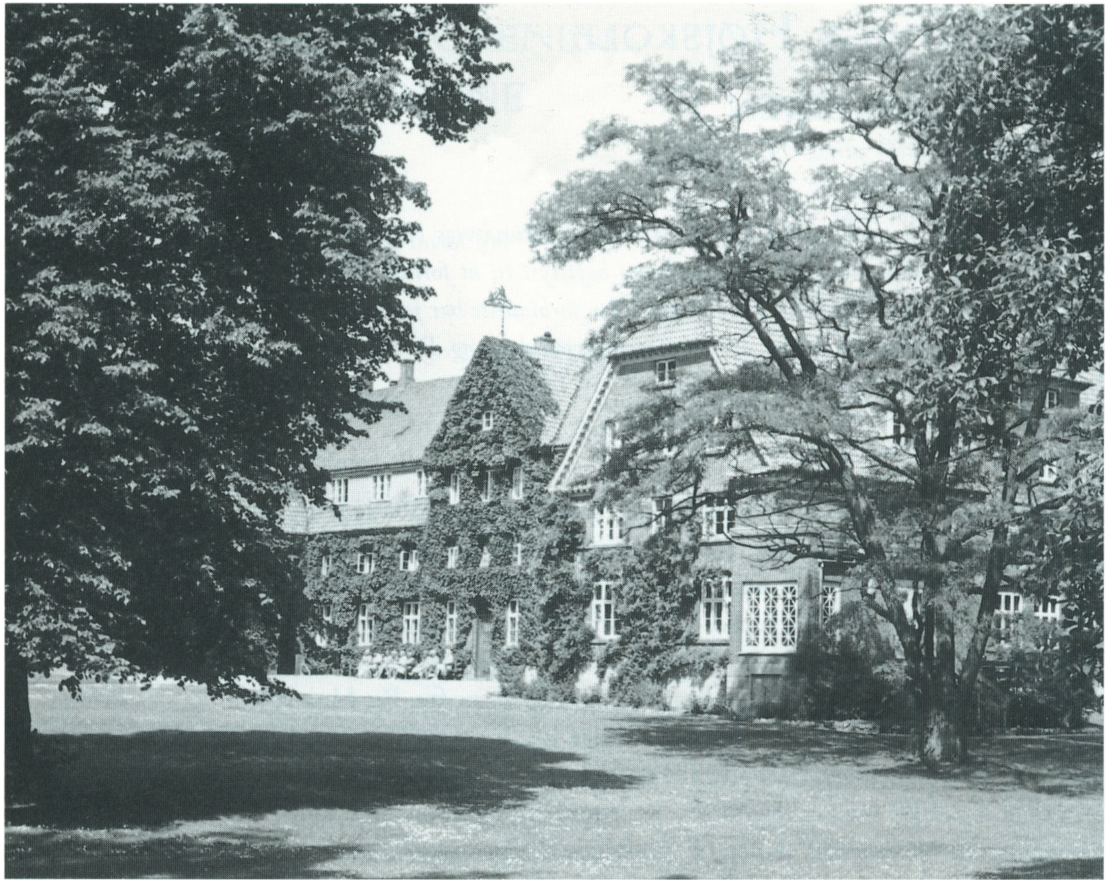
om haven, frimenigheden og kirken. Også de handlende på egnen og de fem nabohøjskoler fik det nye forstanderpar oplysninger om. Det skal måske lige nævnes, at familien Haugstrup kom fra Ry Højskole, og ikke kendte ret meget til Hillerødeggen.

Også økonomien blev berørt i brevene. På grund af den dyre opvarmning havde fru Christiansen allerede købt brændsel til sin efterfølger, da der var rygter om prisstigninger.

Det kom som noget af en overraskelse, at hele personalet var sagt op pr. 1. august, men det var ikke ualmindeligt ved forstanderskifte. Det lykkedes dog heldigvis for Haugstrup at genansætte de fleste af lærerne så vel som køkkenlederen, Grete Søndergård. Hun skal nævnes, da hun var en særlig god støtte for Haugstrups, især i begyndelsen, og hun fratrådte først sin stilling i 1976, efter 34 år på skolen.

På den tid var det endnu skik, at hvis en lærer var gift, så underviste konen også på skolen; som re-

*Af
INGE ELSØE*

*Den gamle
bovedbygning,
der faldt i 1986.*

gel i håndarbejdsfagene eller som hjælp til gymnastik. Så både mand og kone var ansat.

var naturligvis velkomsttale af skolens daværende formand, H. C. Henningsen.

DE FØRSTE TO MÅNEDER

Den 1. september 1951 var altså dagen, hvor Karen og Haugstrup med deres to børn flyttede ind på Grundtvigs Højskole.

De første to måneder var der forskellige stævner, så det egentlige velkomstarrangement fandt først sted ved efterårsmødet, der foregik over tre dage i begyndelsen af oktober. Folk kom fra nær og fjern til foredrag, musik og skuespil, og der

DET FØRSTE ELEVHOLD

I højskolens 100-års jubilæumsbog HARPENS KRAFT, 1995, skriver Haugstrup:

»Vores første elevhold kom 3. november, 142 i alt. Landbrugets efterårstravlhed var overstået, og det var skik at tage på højskole. Der var en lærer på stationen for at fange de flokke, der en gang i timen steg ud, før toget dampede af til Fredensborg. Afhentning var nødvendig, for nogle vidste bare, at de skulle på højskole i Hil-

lerød og anede ikke, at det kunne ske to steder. I byens nordlige del ligger Luthersk Missionsforenings Højskole, der modtog elever på samme dag. Et par vildfarelser blev klareret på stedet. Men vi kom ud for, at en enkelt ville på Frederiksborg, skønt familien havde afsendt ham til »Luther«. Vore »løse sæder«, d.v.s. folkedansen og gymnastikken, fik to piger til at rejse og finde »hjem«.

På ankomstdagen blev bybussens rute efter ansøgning forlænget en halv kilometer, så eleverne blev kørt helt til dørs. Under skoleklokken blev hver enkelt budt velkommen og fulgt til de små værelser. Eleverne kom næsten alle fra landet, dialekterne lød overalt og blev omgående årsag til kommers. På sommerskolen året efter blev to fra Vestjylland indkvarteret sammen med købstadspiger. Forvirret foreslog den ene: »Skulle vi ikke hellere tale engelsk?« Der var endnu temmelig langt mellem by og land.«

For en ny forstander er det med stor spænding, han byder sit første elevhold velkommen. I dette tilfælde var det på en gammel skole, og det kunne straks mærkes på elevernes adfærd. Langt størsteparten kendte til højskolen som institution, enten gennem efterskoleophold, gymnastikforeninger eller fra forældre og ældre søskende, der havde besøgt denne eller andre højskoler. Et højskoleophold var jo på den tid nærmest et »must« i mange landbofamilier.

Som det fremgår af ovenstående citat fra jubilæumsbogen, var der på den tid tale om en *vinterskole* og en *sommerskole*. På vinterskolen, fra november til april, var eleverne på de

Forstanderparret
den første sommer.

fleste højskoler udelukkende karle, men allerede fra 1934 havde Grundtvigs Højskole piger på vinterholdet. I 1951 og 1952 udgjorde de ca. 1/3 af eleverne. På sommerskolen, fra maj til august, var det udelukkende piger, og det var store hold. Den første sommer, altså 1952, var der 164 elever. Man måtte derfor leje værelser i de omkringliggende villaer for at få plads nok. På alle hold var der altid 10-15 elever fra de andre nordiske lande, men der var stadig meget sjældent elever fra andre lande.

Forholdene på skolen var sparsomme. Ikke mindst fordi skolen var ret nedslidt efter besættelsen, idet den i marts 1945, umiddelbart efter vinterskolens afslutning, blev beslaglagt, for at skaffe husly til mere end 500 tyske flygtninge. Både sommerskolen 1945 og vinterskolen 45-46 måtte aflyses. Det meste af inventaret var det heldigvis lykkedes at opmagasinere, men det var gammelt, og der skulle sta-

Bænket til middag
med forstanderen
ved bordenden.

dig spares. De værelser, hvor der boede 3 sammen, havde en 25-watt pære i loftet, medens 4-mands værelser havde en 40-watt pære.

MADEN

Det første Haugstrup gjorde var at tage til markedet og købe 4-6 grise. De blev så installeret til opfødning i et hus i haven, hvor der også boede en hest. Den var en god hjælp før traktorens tid. Skolen havde ligeledes høns.

I køkkenet lavede man naturligvis stort set alting selv. En af Pip Christiansens kommentarer i et af brevene til Haugstrup var: »I nabolaget er der en fortræffelig bager. Ham bruger vi kun i en snæver vending - og den slags bør ikke forekomme«.

Aftensmaden bestod af 3 stykker pålægsmad til hver samt 1 stk. sigtebrød med knapost (kærnemælksost tilsat salt og kommen), og kunne man spise mere, var det

fedtemad. Midt på dagen blev der serveret 2 retter. Kartoffler og sovs med kødstykker i og efterret såsom kærnemælkssuppe, sagsuppe, sødsuppe eller budding. Eleverne var jo som regel ikke forvante, så en af reaktionerne på buddingen var: »Ded er jo ren søndawsspise«, og en københavnsk elev konstaterede forundret »Skal vi ha' varm mad hver dag?«

I dag har højskoleeleverne forskellige rengøringsopgaver, men det var de helt fri for først i 50'erne. Der var mange køkkenpiger, og eleverne nød det, for de fleste havde været »ude at tjene«, inden de kom på skolen. Man blev jo nærmest opvartet.

UNDERVISNING

Der var mange spændende aktiviteter, både undervisningsmæssigt og i fritiden.

Det der i dag kaldes udrejse-

weekend var sjældent forekommende. Den 3. søndag i hver måned holdtes der månedsmøde. Alle havde adgang til disse møder, og man startede med gudstjeneste i frimenighedskirken, og derefter var der foredrag på skolen. De emner som foredragene omhandlede de første år, bar præg af tiden kort efter 2. verdenskrig: Atlantpagten, Finlands situation, forholdet til Sydslesvig og forholdet mellem Island og Danmark for blot at nævne nogle.

I forbindelse med samfundsfagsundervisningen var der diskussionsaften hver anden torsdag, som regel med en fremmed indleder. Feks. en konsulent, der talte om landbrugsmedhjælpernes uddannelsesforhold eller en fabriksinspektør om arbejderbeskyttelse. Til diskussionen om de politiske partier kom der flere folketingsmænd.

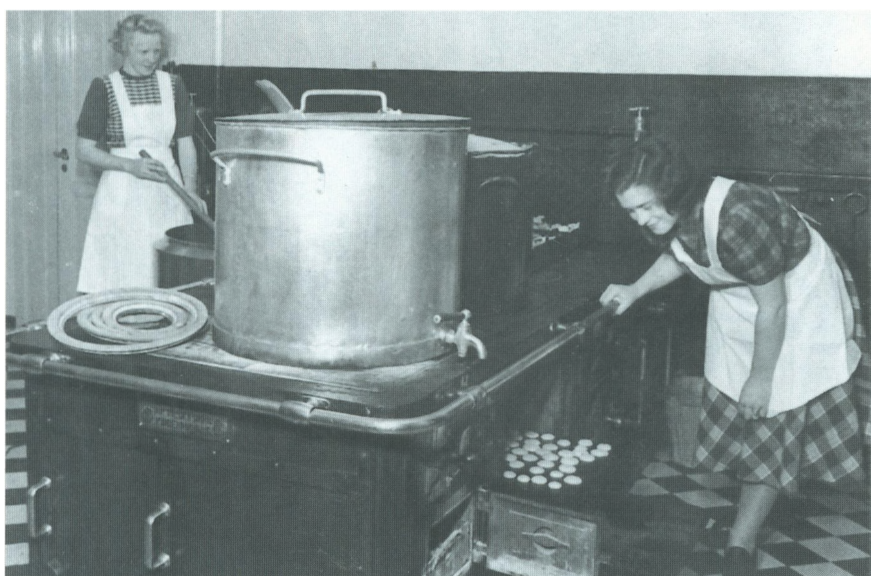
Den anden torsdag var det »ungdomsforeningsaften«. Eleverne

skulle selv tilrettelægge programmet og fremføre det. Det blev til mange interessante aftener: »nordisk aften«, hvor de nordiske elever talte og underholdt, »dialektaften«, hvor landsdelene dystede om den bedste fremførelse af deres egen dialekt, en »H.C. Andersen aften« og en »FN-aften«. Dette skulle gøre eleverne bedre til at deltage i og forny foreningsarbejdet på deres hjemegn.

ANDRE AKTIVITETER

Mortens aften blev fejret med små fortællinger. Lærerne fortalte om »hver sin Morten«, feks. Morten Hare, Morten Luther og Morten Korch. Middagen, der blev serveret på denne aften, var forloren hare.

I mange år, fra 1934-74, var der altid ansat både en svensk og en norsk lærer, og den 13. december tilrettelagde den svenske lærer gerne et stort Lucia-optog.

Køkkenfaciliteterne som de så ud i 1951.

Skolen var naturligvis lukket i julen. Eleverne fra de andre nordiske lande rejste sjældent hjem, men blev inviteret til at fejre dansk jul hos en kammerat.

Når de kom tilbage til skolen var der nytårsbal og fastelavnsfest.

Sommerholdet havde også mange faste mærkedage. Den første var altid 4. maj, der blev fejret først med sangtime med 4. maj-sange, derefter mindegudstjeneste og lys i alle skolens vinduer.

Den 17. maj, Norges Grundlovsdag, fejredes også på behørig vis. Det var en stor fest, hvor man inviterede nordmænd bosiddende i omegnen. Den norske lærer og de norske piger på sommerskolen tilrettelagde og underholdt.

En søndag hver sommer var der en stor cykeludflugt. Alle var ind-

budt af Kirkeligt Samfund i enten Helsingør eller Søborg. Stort set alle pigerne havde deres cykel med på skolen – det krævede en kæmpe cykelstald – dog ikke de færøske elever. De måtte låne sig frem, og før de kunne starte turen, skulle de ofte lære cyklingens vanskelige kunst i skolens have. På turen var der altid et par lærere der dannede bagtrop, og de skulle være parat til at lappe de dæk der punkterede undervejs. Efter selve mødet åbnede en del hjem dørene og gav aftensmad. Senere samledes alle i forsamlingshuset, hvor elever og lærere underholdt værterne med sang og dans og lign. Derefter cyklede man hjem til Ullerød i den lyse sommernat.

Hvert år omkring Skt. Hans afholdtes *Musiklejren*. Forinden havde eleverne øvet sig på noget af pro-

»Sommerpigerne«
klar til
cykeludflugt.

grammet, og til selve »lejren« kom 15-20 elever fra Musikkonservatoriet i København, og skolen fyldtes med sang og musik. Dagene afsluttedes med en kæmpe koncert.

En anden stor begivenhed om sommeren var elevmødet, der blev holdt en weekend i begyndelsen af juli, altså stadig mens sommerholdet var på skolen. På den tid var der ca. 700 deltagere hvert år. Tiden gik med foredrag, sang og musik, og naturligvis snak om højskoletiden. Men de to højdepunkter var gymnastikopvisningen og friluftsteatret. I mange år uddannedes på hvert elevhold en stor gruppe delingsførere, gymnastikledere, og de fremviste deres kunnen, sammen med andre gymnaster fra sommerholdet, på plænen. Både elever og lærere medvirkede på friluftsscenen. Det var et tidskrævende arbejde at få gjort stykker som EN SKÆRSOMMERNATSDRØM og DET GAMLE SPIL OM ENHVER klar til opførelse.

Foruden disse faste begivenheder var der teaterture, museumsbesøg, udflugter til Sverige, træture, filmaftener, skuespilopførelser og forældredag. Desuden kom der mange gæster, især fra udlandet, og de danske elever blev ofte inviteret til andre landes højskoler.

Når man hører om livet på skolen i 50'erne, og forholdene hvorunder man arbejdede, slår det en, hvilket kæmpe arbejde der ligger bag et så højt aktivitetsniveau. Det er jo netop disse mange oplevelser der er en af grundene til, at et højskoleophold bliver et minde for

livet. De minder, som eleverne i 50'erne fik med sig hjem, indprentede sig noget stærkere i elevernes sind end det er tilfældet med eleverne i dag. Dengang var fritidsmulighederne begrænsede, og tiden på højskolen var meget anderledes end livet både før og efter opholdet. Kammeratskabet er en anden grund til at et højskoleophold er noget særligt, og de følelser eleverne har, når de skal skilles ved opholdets afslutning, er uden tvivl nøjagtig de samme i dag, som de var i 1951.

En stor tak til Karen og Haugstrup for de hyggelige samtaler på Funkevej i forbindelse med udarbejdelsen af denne artikel, og tak for lån af fotos fra det private album.

Hvis man har fået lyst til at vide mere om Grundtvigs Højskole, henvises der til HØJSKOLE I HILLERØD I HUNDREDE ÅR FRA 1995, skrevet af Anton Mariegaard. Her fortælles bl.a. om skolens tilblivelse og de forskellige bygninger gennem tiderne. Bogen, der er rigt illustreret, kan købes for kr. 48,- ved henvendelse til foreningens kasserer.

*Frederiksborg set
fra nord, tegnet af
P.C. Skovgaard,
u.å. Foto:
Frederiksborg-
museet.*

FIKSERBILLEDER FRA FREDERIKSBORG

*Af
EVA HOLM-
NIELSEN*

I 1800-tallet blev fikserbilleder en mere og mere udbredt genre. De tekniske muligheder for reproduktion af tegninger, xylografier og litografiske tryk medvirkede hertil, og det samme gjorde det voksende marked for illustrerede blade, tidender, enkelttryk og underholdningstidsskrifter m.m.

Billeder, der skjuler motiver i den egentlige tegnings linier, og som derfor har til hensigt at fiksere, dvs. narre beskueren, er et gammelt fænomen. Det kan have sin rod i okulte, magiske eller religiøse sammenhænge, idet skjulte symboler kunne appellere til den beskuer, der

var indviet i hemmelighederne. Netop sådan et fænomen kunne interessere i romantikkens tidsalder.

Som mere banal adspredelse for børn og barnlige sjæle vandt fikserbillederne stor udbredelse i slutningen af 1800-tallet. Disse må ses på linie med andre former for opgaver, som var fast ingrediens i tidens familieblade og ikke mindst den voksende mængde af julehæfter, f.eks. BØRNEENS JULEROSER: rebusser, logogriffer og ringgæder. Sidstnævnte genre kan eksemplificeres med følgende lokalt prægede rim, her citeret fra SKALKS GÅDEBOG fra 1977, nr. 38:

»Det Første et Navn er,
 en Konge saa god,
 Der gjemmes i Dannemænds
 Indre,
 Det Sidste blev ofte forsvaret
 med Mod
 For Fjendernes Fremgang
 at hindre;
 Det Hele sig bøied
 for Flammernes Magt,
 Men gik som en »Phønix«
 af Asken i Pragt.«

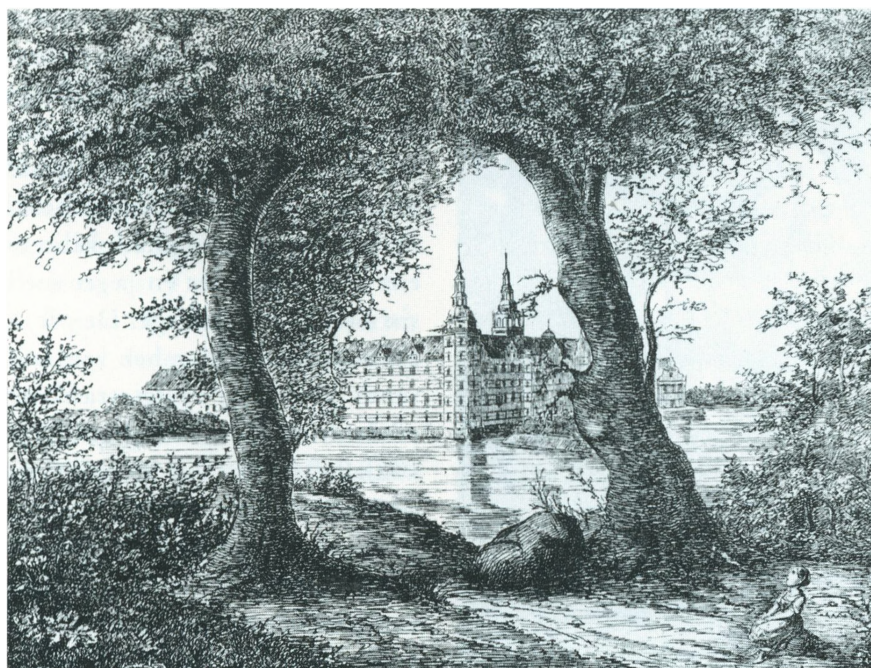
Her er løsningen på gåden naturligtvis: Frederiksborg.

Fikserbillederne med Frederiksborg er dog af en anden art, altså ikke tænkt som børneunderholdning. Den nøjagtige datering af de tre fikserbilleder, der gengives her,

Napoleon vandrende på sin græd på St. Helena, u.å.

Det Kongelige Bibliotek.

Frederiksborg Slot med Frederik den Syvendes portræt med højrevendt profil. Litografi. Det Kongelige Bibliotek.

*Frederiksborg Slot
set fra Jæger-
bakkens fod med
Frederik den
Syvendes portræt,
hvor profilen
vender mod
venstre.
Frederiksborg-
museet.*

kendes ikke. Man kan antage, at P.C. Skovgaard's skitseagtige tegning, hvor slottets bygherre Christian den Fjerde træder frem mellem de to træstammer til venstre, er det ældste. Tegningen synes inspireret af de franske fremstillinger fra 1830'erne, der viser Napoleon hvileløst vandrende på sin grav på øen St. Helena, hvortil han blev deporteret i 1815 og levede frem til sin død i 1821. I 1840 førtes hans lig imidlertid til Invalidekirken i Paris.

Denne type fikserbillede er en slags mindeportræt, og på roman-

tisk vis knyttet som en *genius loci* afdødes ånd til et bestemt sted, hvorved beskueren skal kunne fornemme vedkommendes væsen. I en vision træder personen frem og gør sig gældende som den, der behersker eller beskytter stedet.

De to fikserbilleder med Frederik den Syvendes portræt er antagelig fra årene efter den folkekære konges død i 1863 og skal markere hans tilknytning til det slot, der var hans residens, indtil den ulykkelige brand den 17. december i 1859.

Det kendteste og formodentlig også yngste fikserbillede indgår som nr. 5 i serien NYE DANSKE BIL-LEDER fra V. Pios Forlag. Det viser Frederiksborg Slot fra nordvest, set fra Jægerbakkens fod. I forgrunden står to træer, hvis stammer og kroner danner et profilportræt, der vender mod højre.

Det andet billede er fra G. Rosenkildes Atelier og var på forsiden af LOKALHISTORISK FOR-ENING HILLERØD KOMMUNE, 2001-4. Her ses slottet fra nogenlunde samme vinkel ved Slotssøens bred, og for at anskueliggøre lokalitetens navn optræder en jæger med sin hund som staffage. Den fezbærende konge har her venstre-vendt profil, og ansigtstrækkene er dannet af de små grene, der stikker frem fra det krogede træ til venstre.

Begge billeder har en harmonisk komposition, hvor træerne som på en scene udgør kulisser, og hvor Frederiks slot danner bagtæppet.

FLERE LÆRERANEKDOTER

Artiklen i LOKALHISTORISK FOR-ENING I HILLERØD KOMMUNE, 2001-3, har givet flere læsere anledning til kommentarer og nye anekdoter om 1900-tallets gamle lærere ved Frederiksborg Statsskole. Nye bidragydere, der her skal takkes, er G. Asger-Olsen, Birgit Kjeldmand, Henning Nielsen, Steffen Pabst og Annelise Tjagvad, f. Heise.

Endvidere har Hans Christopher- sen tilføjet og begrundet, at fotografiet på side 9 må være fra 1922, at »Højer« på side 9 skal være »Peter Høj«, at »Braun« på side 11 skal være »Jørgen Bruhn«, og at de tre manglende damer i billedteksten på side 11 er frk. Inger Myndel, frk. Betty Jacobsen og frk. Eva Rindal. Gymnastiklærerne Meinhardt og hans svoger Kjølner, omtalt på side var ansat ved skolen hhv. 1906-1928 og 1895-1928. Om »Moses«, lektor Vagn Andersen, menes det, at han allerede bar øgenavnet, da han kom til skolen. Endelig kan det fastslås, at Boisens øgenavn var »Bojeus« (s. 9).

Og nu til de nye lærerhistorier, hvormed denne lille samling sluttes.

Uforglemmeligt var det, at lektor JOHAN GOTTHARD RESP-STOCK, der fra 1930'ernes undervisning huskes som bærende en pudsig lille kalot, introducerede et kemiforsøg med brug af en gammel-dags stofbetegnelse: »Nu skal

vi arbejde med *kvægsølv!*« Det vil sige: kviksølv!

Fra besættelsestiden huskes det, at tyskerne en dag foretog en ransagning hjemme hos PETER GROVE, mens denne var i skole. Da han kom hjem, kunne hans oprevne hustru berette, at tyskerne heldigvis ikke havde fundet de våben, som modstandsmanden Grove havde gemt under tørvæne i fyrkælderen. Grove drog straks ned til tyskernes hovedkvarter på gæstgivergården »Sjælland« og gav kommandanten en formidabel skideballe på tysk - med trussel om, at hvis tyskerne generede ham igen, ville han klage direkte til »sin gode ven, gestapochefen i København.« Siden undgik Grove ubehagelige besøg.

Da det blev muligt for lærere at vælge, om de ville gå af som 67-årige eller fortsætte til de 70, udtalte lektor Grove: »Hvis jeg er åndsfrisk, når jeg er 67, så går jeg. Men hvis jeg er senil, så bliver jeg et par år til!« - Han fortsatte i øvrigt, til han blev 72!

Lektor KAJ BREDSDORFF fortalte et par historier om en - unavngiven - kollega, der i meddelelsesbogen til forældrene havde skrevet: »NN gaber i mine timer langt mere, end min undervisning giver anledning til.« Tilsvarende var meddelelsen til en piges forældre: »NN tager i mine timer revanche for mangen en søvnløs nat.«

Af
ASGER BERG

Engang forklarede Frk. ESTHER HANSEN («Hønen»), hvad det allervigtigste udbytte af hendes franskundervisning kunne være: »Hvis I ikke får andet ud af det, så skal I i hvert fald kunne klare en nødsituation i Frankrig ved at sige »Fine cognac« og »Encore!««

Lektor ASGER POULSEN var en morgen lidt sent på den, da han uden for skolen blev mødt af inspektør, lektor Gjerløff, som skiftevis nidstirrede Poulsen og kiggede demonstrativt på sit ur - men sagde intet til sin kollega. Asger Poulsen

lod som ingenting og sagde blot: »God morgen, Gjerløff. Hvad i alverden laver De? Koger De æg?«

Frk. BETTY JACOBSEN («Jacobine»), fortalte i foråret 1966, at hun og frk. EVA RINDAL skulle på biltur sammen til Syd-europa i sommerferien. Da klassen efter ferien spurgte frk. Jacobsen, hvordan turen var gået, svarede hun: »Tak, glimrende! Men vi nåede kun til Padborg. For da vi så, hvor voldsom biltrafikken i Tyskland var, vendte vi om og kørte hjem!«

BOGNYT

Af
ASGER BERG

HUGO MATTHIESENS HILLERØD, FOTOGRAFERET 1920-21 OG 1924, *Flemming Beyer. Forlaget Hikuin, 2001 (90 sider, 120,00 kr., indbundet).*

Kort før jul udgav museumsinspektør Flemming Beyer, Nordsjællandsk Folkemuseum, denne længe ventede bog, der indgår i skrift-rækken HUGO MATTHIESENS DAN-MARK, som dokumenterer historikeren Matthiessens købstadsfotograferinger fra 1913 til midten af 1920'erne. Det er blevet en overordentlig smuk Hillerødbog, som både forfatter, tilrettelægger og udgiver har ære af. Den tekniske standard i billedgengivelsen, som jo er afgørende i en sådan bog er meget høj. Selv om mange, måske de fle-

ste af Hugo Matthiessens fotografier er velkendte fra andre bøger - og senest fra Lokalhistorisk Forenings Hillerød-Kalender 2000 - er det vigtigt, at alle 57 optagelser her vises samlet, dokumenteret og beskrevet. Desuden får man i bogen historien om fotograferingerne og om kamerabyggeren Jens Poul Andersen, Nellerød, der konstruerede Matthiessens kamera.

Hugo Matthiessens motivvalg var især de historisk og æstetisk interessante købstadshuse og gadestrøg. Påfaldende er det, at næsten alle de huse, som han fandt værdifulde og interessante, og som han derfor fotograferede, blev revet ned i perioden 1925-75. På den måde

er bogen også en påmindelse om det Hillerød, der forsvandt i de år, hvilket de to bykort fra hhv. 1920 og 2001 understreger. Og bogen rejser mellem linjerne det spørgsmål, om ikke Hillerød by gik alt for hårdhændet frem i sin iver for at rive ned og bygge nyt. Kig på kvaliteten af det nye, der blev bygget, og overvej, om ikke vi alle havde været bedre tjent med en restaurering af de smukkeste og mest velbevarede gamle ejendomme. Næsten anklagende fremtræder fotografierne fra Byskriverstræde 5 med bindingsværk fra 1500-årene - nedrevet i 1966! Der ligger et stykke lokalhistorie og venter på den, der vil til bunds i bystyrets brutale fremfærd i de år.

Enkelte af billedteksterne indeholder småfejl, fx ved fotoet side 86, der ikke har noget at gøre med Løngangsgade. Og på kortet over Hillerød omkring 1920 mangler der flere ejendomme, fx villaerne på Helsingørsgades vestside nord for Bakkegade.

NØDEBO GENNEM HUNDREDE ÅR, *Torben Hartvig Olsen. Udgivet af Nødebo Lokalråd i samarbejde med Lokalhistorisk Arkiv i Hillerød, december 2001. (24 sider, 30 kr.)*

Det lille hæfte er udgivet i tilknytning til den glimrende udstilling om Nødebo, som i slutningen af 2001 blev vist på Hillerød Bibliotek, og som var en stor succes for Lokalhistorisk Arkiv. Hæftet giver nogle meget forskelligartede punkt-

nedslag i Nødebos historie i 1900-tallet, og skrivestilen veksler fra den lyrisk indfølelse landsbyvandring i 1904 til den folkeligt eller barnligt dramatiserende beretning om det hårde arbejdsliv i århundredets begyndelse - til den mere saglige opremsning af nyere vejnavne fra 1950'erne og 1960'erne. Kildernes spredthed, herunder billedmaterialet, har i nogen grad bestemt indholdet, synes det. Og her er ikke mindst mødet med Alfred Jensen (1895-1982) så interessant, at man som læser kunne ønske at få hans beretning i sin helhed og ubearbejdet. Også de herlige fotografier af smed Julius Bille rejser spørgsmål: Hvornår levede han, og hvor stammer billederne fra? I det hele taget mangler billederne ordentlige forklaringer. Hvem er personerne på bagsiden (og på bagsiden af bagsiden)? Hvad har billedet på side 21 at gøre i dette hæfte? Hæftets spredthed og ujævnhed skyldes uden tvivl dets tilblivelse som et sideprodukt til en udstilling, som igen var et resultat af mange beretninger om »Nødebo's levende historie«.

I 1901 kom Peter Børsch til Hillerød, hvor han overtog Hans Bolts manufakturforretning i Slotsgade. Nogle år senere indrettede han en herreekviperingsforretning med eget skrædderi i den ejendom, som i dag huser Sejer Olsen. Da Peter Børsch døde i 1917, blev forretningen ført videre af sønnen Chr. Børsch, som i slutningen af 1920'erne lod ejendommen på hjørnet af Slotsgade og Frederiksgade opføre. I mange år var det Hillerøds største herreekviperingsforretning og Nordsjællands største skrædderi, som af Dansk Skrædderforbund blev regnet for at være et af Danmarks bedste skrædderværksteder. Normalt beskæftigede Chr. Børsch 9 skræddersvende, og 11, når der var meget travlt, men da han ikke selv var uddannet skrædder, kunne der ikke uddannes lærlinge.

I marts 1958 døde Chr. Børsch, og hans sønner Axel og Per Børsch overtog familieforetagendet. Per Børsch trak sig i september 1995, og Michael Børsch, søn af Axel Børsch, indtrådte i firmaet. Umiddelbart før 100-års jubilæet i 2000 blev familieforetagendet solgt.

Billedet viser Christian Børsch's skrædderværksted i 1937. Fra venstre ses Poul Jensen, Oluf Maindal, Hugo Petersen, Harald Larsen, Erik Sander, Viggo Jacobsen, Rasmus Eriksen, Emma Nielsen og Jørgen Rundblad.